

MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

PLEIN 23 - 'S-GRAVENHAGE

Wic 25 de entde /
causent -

LII-17

VERTROUWELIJK

Aan de Leden van de Coördinatie
Commissie voor Europese Integratie-
en Associatieproblemen

~~XXXXXXXXXX~~ DGES

Datum: 10 november 1967

Onderwerp:

Agendapunt 4
Coördinatie Commissie 15 november

Kenmerk: 198942

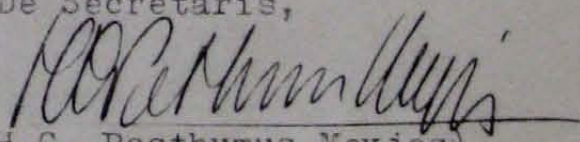
Foto-no.: F/12078/67

./.

Hierbij doe ik U een aantekening toekomen
betreffende de gevolgen van de "minimalistische"
beleidslijn in geval van een afwijzing van Engeland.

Deze nota bevat een weergave van terzake
gevoerd interdepartementaal overleg.

De Secretaris,

(H.C. Posthumus Meyjes)

Gevolgen van de "minimalistische" beleidslijn
in geval van een afwijzing van Engeland

Op verzoek van de Ministerraad is in interdepartementaal overleg een nader onderzoek ingesteld naar de consequenties op de verschillende gebieden van de beleidslijn, die door het Ministerie van Buitenlandse Zaken geschetst werd in de nota aan de Nederlandse Ministerraad nr. 184789 dd 18 oktober 1967. Deze beleidslijn zou dienen te worden gevolgd in het geval dat de toetreding van Engeland, Ierland, Denemarken en Noorwegen tot de Europese Gemeenschappen wederom door Frankrijk zou worden geblokkeerd. Dit nader onderzoek kan ten grondslag liggen aan verdere besprekingen in de Ministerraad van bovengenoemde nota.

In het nader onderzoek is in het bijzonder aandacht besteed enerzijds aan de praktische uitvoerbaarheid, anderzijds aan de gevolgen voor Nederland van de bovenbedoelde "minimalistische" beleidslijn. Daarbij zijn de doelstellingen van zulk een beleid buiten beschouwing gelaten, evenals de vraag of, indien besloten zou worden om aan bepaalde activiteiten niet meer mee te werken, zulks openlijk zou moeten worden aangekondigd met de bijbehorende politieke motivering, dan wel de vorm zou moeten aannemen van een op zakelijke gronden gebaseerde afwijzing van bepaalde voorstellen in het overleg in de gemeenschapsorganen. Over het algemeen kwamen de vertegenwoordigers van Economische Zaken, Landbouw en Visserij, Financiën, Sociale Zaken en Volksgezondheid en Verkeer en Waterstaat tot de slotsom dat de voorgestelde beleidslijn in de praktijk niet uitvoerbaar is, c.q. voor Nederland onaanvaardbare consequenties zou hebben op bepaalde terreinen. In de verschillende sectoren werd zulks door de betrokken departementen als volgt geadstrueerd.

1. Douaneunie

Men ging er van uit dat in elk geval medewerking zal moeten worden verleend aan de voltooiing van de douaneunie per 1 juli 1968. Hierbij behoort terwille van een goede functionering ook de aanvaarding van diverse maatregelen op het gebied van de origineregeling, de douanesamenwerking, het veredelingsverkeer etc. Hoewel deze maatregelen bepaalde protectionistische elementen bevatten, zou een weigering van medewerking aan hun totstandkoming niet voortvloeien uit de "minimalistische" beleidslijn, die immers uitgaat van een voltooide douaneunie.

2. Handelspolitiek

De totstandkoming van een gemeenschappelijke handelspolitiek is een verdragsverplichting, waaraan derhalve, ook volgens de normen uit de nota van Buitenlandse Zaken, medewerking moet worden verleend. Overigens bevindt het overleg terzake zich reeds lang in een minimalistisch stadium, vnl. vanwege Franse tegenwerking. Een weigering onzerzijds om verder mede te werken zou de Fransen welkom zijn, en is dus, in de optiek van een reactie op een Frans veto, weinig rationeel.

3. Internationaal Overleg

Het deelnemen aan voorafgaande coördinatiegesprekken tussen de Zes over vraagstukken die van bijzonder belang zijn voor de gemeenschappelijke markt is een verdragsverplichting (art. 116 EEG). Op het gebied van de tariefpolitiek is een afzonderlijk optreden van de Lid-Staten eenvoudig niet meer mogelijk. Op andere gebieden (bijv. in UNCTAD, OESO of in de groep van Tien) is het wel denkbaar dat Nederland slechts pro forma aan het vooroverleg van de Zes deelneemt en vervolgens eigen standpunten naar voren brengt, al of niet in samenwerking met andere gelijkgezinde landen. Door het verhinderen van het totstandkomen van een EEG-standpunt kan men inderdaad Frankrijk belemmeren in zijn buitenlands beleid, doch daar tegenover staat enerzijds, dat de effectiviteit van een afzonderlijk Nederlands standpunt gering zal zijn en anderzijds, dat in sommige gevallen derde landen het Nederland kwalijk zullen nemen, indien het de totstandkoming van een EEG-standpunt belemmert. Ook in die gevallen, waar de Zes weliswaar geen gemeenschappelijk beleid, maar wel een gemeenschappelijk belang hebben (monetaire vraagstukken), zal een afzijdige houding van Nederland bovendien niet goed uitvoerbaar zijn. Hoewel de "minimalistische" beleidslijn dus wel denkbaar is, zijn er duidelijke, in sommige gevallen ernstige, bezwaren aan verbonden.

4. Economische Unie

Een niet-medewerken aan de verschillende activiteiten op dit gebied is wel denkbaar, voorzover er althans geen sprake is van verdragsverplichtingen (octrooien, Europese N.V. etc.), doch heeft het grote nadeel dat men aldus een desintegratietendens in het leven roept, c.q. versterkt, die ook voor Nederland ongunstige repercussies kan hebben. Voorbeelden hiervan zijn te vinden op het gebied van de nationale steunmaatregelen, het kolenvraagstuk etc. Erkend moet worden dat op sommige gebieden een onthouding van verdere medewerking weinig verschil zal maken t.a.v. thans reeds, op zakelijke gronden, bestaande impasses. Op andere gebieden is echter directe schade voor Nederland te duchten.

5. Landbouwbeleid

Als men uitgaat van een voltooide gemeenschappelijke markt per 1 juli 1968, dient men ook de aanvaarding van een gemeenschappelijk beleid voor diverse nog resterende produkten mogelijk te maken, te meer daar Nederland bij de totstandkoming hiervan een duidelijk belang heeft (sierteelt, visserijprodukten). Weigeren van medewerking hieraan zou bepaald schade aan Nederlandse belangen berokkenen. De situatie ten aanzien van een gemeenschappelijk tabaksbeleid is in zoverre verschillend, dat men er op mag rekenen dat door zakelijke meningsverschillen overeenstemming nog lang uit zal blijven. Een eenzijdige Nederlandse weigering op dit gebied zou overigens een ongunstige weerslag kunnen hebben t.a.v. de reeds eerder genoemde landbouwprodukten. Ook zou, door het achterwege blijven van een tabaksbeleid (waaraan overigens voor Nederland ook grote bezwaren zijn verbonden) de druk op de aanpassing van de Franse en Italiaanse monopolies afnemen.

Wat betreft de verdere ontwikkeling van het gemeenschappelijk landbouwbeleid als zodanig, zal de aandacht in de komende jaren vooral gericht worden op het structuurbeleid. Een onthouden van medewerking hieraan is weliswaar denkbaar, maar zou voor Nederland ongunstige repercussies hebben, met name op de markt- en prijspolitiek. Er zal, bij ontbreken van een structuurbeleid, meer aandrang komen op prijsverhogingen en de nationale structuursubsidies zullen een nog grotere vlucht nemen. Ook de druk op de Nederlandse schatkist voor nationale maatregelen kan toenemen. Er zijn hier dus ernstige bezwaren aan een minimalistisch beleid verbonden.

6. Vervoer

Het totstandbrengen van een gemeenschappelijk vervoersbeleid is een verdragsverplichting. De huidige stand van zaken is er echter een van volstreekte immobiliteit. Een weigering om verder aan het gesprek deel te nemen zou aan deze situatie niets wijzigen; het zou echter wel een van de argumenten verzwakken, die Nederland kan hanteren tegenover de vervoersplannen van de Duitse Minister Leber.

7. Kapitaalverkeer

Het betreft hier vooral de derde richtlijn voor de vrijheid van kapitaalverkeer, de harmonisatie van de interest- en dividendbelasting en evt. voornemens t.a.v. een controle op de buitenlandse investeringen. Wat betreft de twee laatstgenoemde onderwerpen is de Nederlandse houding om zakelijke redenen reeds sterk afwijzend. Hierin behoeft dus geen verandering te komen. Uitstel van aanvaarding van de derde richtlijn zou op de korte termijn geen repercussies hebben, doch zou op den duur de bereikte graad van vrijheid onder de eerste richtlijn wel kunnen schaden.

Volksgezondheid

Uit volksgezondheidsoogpunt zou er geen bezwaar tegen bestaan, indien de toch reeds langzame voortgang met de harmonisatie verder zou worden vertraagd. Dit kan in enkele gevallen echter wel tot belemmeringen in het vrije verkeer aanleiding geven.

Sociale Harmonisatie

Een weigering om verder mede te werken is denkbaar, doch dit zal moeilijkheden opleveren bij de vakbeweging in Nederland en zal bovendien de Fransen in de kaart spelen, die geen voortgang wensen te maken.

Afrikaanse Associatie

In het kader van een "minimalistische" politiek zou ook overwogen kunnen worden de associatie met de Afrikaanse Staten na 1969 niet voort te zetten, c.q. de financiële hulpverlening buiten de Gemeenschap om te leiden evt. bilateraal.

Hiertegenover staat

- dat de associatie als zodanig (los van de inhoud van de Conventie) in een fundamentele bepaling van het EEG-Verdrag (art. 3) is opgenomen;
- dat een afbreken van de associatieband ook gevolgen zal hebben voor de verhouding EEG-Suriname en EEG-Nederlandse Antillen, ook al is hier de juridische basis anders;
- dat het moeilijk zal zijn de band met de Afrikaanse associé's te verbreken en toch die met Marokko en Tunesië aan te halen, (de associatie met beide laatstgenoemde landen is politiek wenselijk);
- dat het onjuist is de onderontwikkelde Afrikaanse landen de dupe te laten worden van intra-Europese geschillen.
(Tegen dit argument werd aangevoerd dat de associatie door de eenzijdige aanbesteding van het Europese Ontwikkelingsfonds toch vrijwel uitsluitend in het voordeel van Frankrijk is).

Afgezien van de wenselijkheid of onwenselijkheid van een niet-voortzetten van de associatie verhouding, was men van mening dat een eventuele nieuwe financiële hulpverlening een andere opzet dan de huidige zou moeten hebben (zoals ook in de nota van Buitenlandse Zaken bepleit), nl. hetzij bilateraal hetzij in een breder West-Europees verband.

CONCLUSIE

Gelijk in de aanhef van deze nota vermeld, waren de ambtelijke vertegenwoordigers van

de genoemde departementen van oordeel dat de door BZ gesuggereerde weg van selectieve niet-medewerking in de EEG onbegaanbaar is, zowel om praktische redenen als vanwege schade in bepaalde sectoren. Hieruit werd door enkele aanwezigen de conclusie getrokken dat òf van iedere tegenactie moet worden afgezien en de medewerking binnen de EEG normaal moet worden voortgezet (met behoud uiteraard van alle zakelijke argumenten tegen bepaalde ontwikkelingen) òf tot een veel radicalere tegenactie zou moeten worden besloten, die de mogelijkheid van selectie vrijwel uitsluit. In deze hypothese zou de tegenactie kunnen bestaan in een volgen van het Franse voorbeeld gedurende de crisis van 1965: dus geen aanwezigheid meer in de Raad te Brussel, en alleen medewerking bij het verlengen van bestaande regelingen, plus eventuele andere conservatoire maatregelen. Een dergelijke houding, die over de gehele linie zou moeten worden aangenomen zonder acht te slaan op juridische en economische complicaties, zou uiteraard niet voor korte tijd kunnen worden ingenomen. Als nog verdergaand alternatief - op welke realiseerbaarheid evenmin verder werd ingegaan - werd geopperd een overleg tussen de Beneluxlanden (en Italië) met enkele EFTA-landen over een mogelijke toenadering.